Învățarea prin cooperare

„Învăţarea prin cooperare înseamnă utilizarea ca metodă instrucţională a grupurilor mici de elevi, astfel încât aceştia să poată lucra împreună, urmând ca fiecare membru al grupului să-şi îmbunătăţească performanţele proprii şi să contribuie la creşterea performanţelor celorlalţi membrii ai grupului.”

(Johnson, R., Johnson, D., Holubec, E., 1994)

Teoria învățării colaborative a apărut mai întâi din lucrarea lui Lev Vygotsky, un psiholog rus din secolul al XX-lea care a propus zona teoriei dezvoltării proximale. Această teorie propunea ideea că, deși există lucruri pe care nu suntem capabili să le învățăm individual, le putem realiza dacă avem ajutor din exterior.

Învăţarea prin cooperare a apărut sub diverse denumiri :

- învăţarea prin cooperare;
- învăţarea colaborativă;
- învăţarea colectivă;
- învăţarea comunitară;
- învăţarea reciprocă;
- învăţarea în echipă;
- studiu de grup

În grupuri mici, elevii se pot afirma și își pot dezvolta abilitățile, învață să comunice eficient , să rezolve conflicte . Atunci când grupurile de cooperare sunt ghidate de obiective clare, elevii se implică în multe tipuri de activități, ceea ce contribuie la însușirea mai bună a subiectelor explorate.

Pentru a crea un mediu adecvat pentru învățarea prin cooperare, este necesară respectarea a trei condiții :

- ✓ elevii trebuie să se simtă siguri, dar provocați;
- ✓ grupurile trebuie să fie mici pentru ca fiecare să aibă posibilitatea să contribui;
- ✓ sarcina grupului trebuie să fie bine definită .

Învățarea prin cooperare presupune ca participarea elevilor sa fie activă , fiecare este respectat, proiectele și întrebările să fie interesante și provocatoare, cunoștințele și experiențele anterioare să fie valorificate.

Învățarea prin cooperare diferă de abordarea tradițională a învățării , elevii lucrează împreună , dar nu concurează . Ea are cel mai înalt nivel de colaborare. A colobora nu înseamnă altceva decât a participa alături de alții la realizarea unei sarcini, pe când a coopera înseamnă a conlucra sistematic cu ceilalți.

REGULI CE TREBUIE RESPECTATE ATUNCI CÂND SE ORGANIZEAZĂ ÎNVĂŢAREA PE ECHIPE:

- Elaborarea unui plan de lucru în care se trec: elementele importante de studiat, sarcinile fiecărui membru, subtemele, aplicaţiile, locul de desfăşurare etc.
- Explicaţiile profesorului asupra importanţei temei de studiu şi a avantajelor muncii în grup pentru rezolvarea ei.
- Oferirea elevilor spre rezolvare a unei sarcini relevante din punct de vedere cognitiv şi social.
- Optarea pentru un număr optim de membri în grup (4-5) şi crearea unor echipe eterogene.

- Crearea posibilităţii membrilor echipei de a fi consiliaţi.
- Crearea unei atmosfere propice de lucru şi a unui spaţiu adecvat.
- Explicarea modului de evaluare a muncii colective şi a fiecărui membru în parte.

Competenţele profesorului:

✓ Competenţă energizantă: capacitatea profesorului de a-l face pe elev să nu se oprească la prima soluţie;
✓ Competenţă empatică: capacitatea profesorului de a-l face pe elev să se pună în această situaţie şi de a se face pe sine să se pună în situaţia elevului;
✓ Competenţă ludică: capacitatea profesorului de a-l face pe elev să se joace şi de a răspunde jocului acestora;
✓ Competenţă organizatorică: capacitatea profesorilor de a organiza echipele şi activitatea acestora;
✓ Competenţă interrelaţională: capacitatea profesorilor de a comunica cu elevii;
✓ Competenţă ştiinţifică: capacitatea profesorilor de a transmite logica disciplinei şi tranpoziţia didactică a acesteia;
✓ Competenţă psihopedagogică şi metodică: capacitatea profesorilor de a media legătura dintre elev şi obiectul de învăţământ;
✓ Competenţă managerială şi psihosocială: capacitatea profesorilor de a organiza relaţiile sociale între elevi.

Evaluarea \ autoevaluarea rezultatelor prin învăţarea prin cooperare este una dinamică, în care performanţa celui evaluat este mediată şi ghidată de un alt individ, cu scopul de a determina potenţialul individual de pe urma căruia cel evaluat poate profita prin instrucţie şi educaţie.

Evaluarea postmodernă transferă evaluarea centrată pe iniţiativa profesorului de a controla la cea care pune accentul pe iniţiativa elevului de a reflecta permanent la procesul de cunoaştere în care este implicat. Din acest punct de vedere, învăţarea prin cooperare integrează organic evaluarea şi autoevaluarea.

Învăţarea prin cooperare

Schimbă perechea

- Facilitează rezolvarea sarcinii de lucru în pereche;
- Se împarte grupa în două în cercuri concentrice (un grup în interior celălalt în exterior) i se împart copiilor 2 feluri de simboluri;
- Se numara din 2 în 2 ,1-interior,2 exterior si li se comunica sarcina de lucru
- Copiii lucreaza în perechi,la un semnal dat schimbă perechea(Se analizează ideile perechilor, realizarea sarcinii de lucru cei din exterior

Puzzle

- Organizarea pe grupuri de câte 3 copii fiecare primind câte un simbol : gură - pentru cel care comunică, mână - pentru cel care receptionează si actionează, ochi – pentru cel care observă;
- Copiii primesc materialul,află tema, si trebuie să reconstituie întregul
- Emitătorul – gura :indică locul fiecărei piese din puzzle; receptorul –mâna: a sează piesele în puzzle
- Observatorul al carui grup a realizat puzzle-ul corect prezintă activitatea grupului

Creioanele la mijloc

- se formează grupuri compuse din 3-7 membri.

- se specifică sarcina de lucru și se anunță regulile ce trebuie respectate: expunerea ideilor de către fiecare copil din grupul de învătare prin colaborare este însotită de plasarea creionului pe masă. Copilul care a luat cuvântul o dată, nu mai are dreptul să intervină decât după ce toate creioanele se află pe masă (în acest moment fiind evident faptul că fiecare membru al grupului a avut prilejul să- si exprime punctul de vedere asupra temei dezbătute sau problemei propuse spre rezolvare); toti membrii grupului sunt egali si nimeni nu are voie să domine.
- copiii se implică în mod egal si colaborează pentru realizarea sarcinii propuse, respectând regulile men tionate de către educatoare
- se prezintă rezultatele/produsele fiecărui grup de învătare prin colaborare;

Gândiţi, lucraţi în perechi, comunicaţi

- Spuneţi copiilor că va urma o activitate în care li se va cere să discute singuri o anumită problemă. Anunţaţi problema- care trebuie să fie una interesantă. Cereţi-le să se gândească individual la problemă, timp de câteva minute, după care să-şi găsească un partener cu care să-şi discute ideile. Activitatea nu trebuie să dureze decât câteva minute.
- Explicaţi că aceasta este o strategie de învăţare prin cooperare simplă şi rapidă, care poate fi folosită la aproape orice activitate.

Bula dublă

- Grupeaza asemănările si deosebirile dintre două obiecte, procese,fenomene,idei,concepte;
- reprezintă grafic prin două cercuri mari în care se asează o imagine care denumeste subiectul ;
- În cercurile mici asezate între cele 2 cercuri mari se aseaza simbolurile - asemanari ,iar în cele situate în exterior la dreapta si stânga se aseaza deosebirile Amestecaţi-vă/ Îngheţaţi/ Formaţi perechi(exerciţiu care presupune mişcarea prin clasă)
- Copiii se ridică şi circulă liber prin clasă. Educatoarea spune "Îngheţaţi" şi copiii se opresc. Educatoarea spune "Formaţi perechi" şi fiecare copil formează o pereche cu colegul cel mai apropiat de el în acel moment, aşezându-se unde sunt locuri libere.
- Educatoarea pune o întrebare şi copiii o discută în perechi. Procesul se repetă de mai multe ori.
- O variantă a metodei se realizează prin aranjarea copiilor în două cercuri concentrice, cu număr egal de persoane în fiecare. Cercurile se rotesc în sensuri opuse până când cineva spune "Îngheţaţi". Persoanele care se află faţă în faţă în acel moment formează perechile.

Unul stă, trei circulă (exerciţiu care presupune mişcarea prin clasă)

- În grupuri, copii lucrează întâi la o problemă care se poate materializa într-un produs şi care, pe cât posibil, poate fi abordată în diferite feluri.
- In grupurile mici, copiii numără de la 1 la 4. Grupurile sunt şi ele numerotate. La semnalul adultului, copiii se rotesc: numerele 1 se rotesc până la grupul următor, numerele doi până la al doilea grup, numerele trei până la al treilea grup. Numărul patru rămâne pe loc. (Notă: e bine să facem fiecare rotaţie pe rând).
- Copiii care au rămas "acasă" explică vizitatorilor ce a lucrat grupul. Vizitatorii pun întrebări şi îşi iau notiţe pentru a putea raporta grupului iniţial ce au văzut. Fiecare vizitator face un comentariu în legătura cu ceea ce i s-a prezentat şi mulţumeşte gazdei.

- Copiii se întorc în grupurile casă. A. copilul care a stat acasă raportează comentariile pe care le-au făcut vizitatorii. B. Ceilalţi copii spun pe rând ce au văzut în grupurile pe care le-au vizitat, subliniind asemănările şi diferenţele cu propriul produs. C. Copiii discută cum şi-ar putea îmbunătăţi produsul

Lotus de grup

- Eductoarea propune tema si prezinta pe o plansă anumite culori;
- Copiii repartizati în grupuri primesc un nufăr de o anumită culoare (prin intermediul liderului de grup)
- Individual fiecare copil dintr-un grup primeste o sarcina , de realizare a unui element pe fisă – sa deseneze cu o anumita culoare
- La semnalul educatoarei copiii schimbă de la stânga spre dreapta lucrarile pentru a fi completate de catre urmatorul grup,corespunzator culorii nufarului primit până când lucrarile ajung de unde au pornit;
- La final se realizeaza evaluarea lucrarilor realizate

Colţurile

- Genereză o dezbatere, discuţii în contradictoriu.
- pot fi folosite ca un mijloc activ şi plăcut de a conduce dezbaterile în cazul problemelor controversate, situaţii în care participanţii la discuţie pot avea puncte de vedere diferite.
- Poate fi folosită după lectura, în grupă, a unui text, după ascultarea unei prelegeri sau vizionarea unui film sau pur şi simplu după enunţarea unei teme la care copiii sunt invitaţi să se gândească.
- Instrucţiunile pentru metoda "colţurilor" sunt destul de simple. Scopul activităţii este de a-i face, cu adevărat, pe copii să ia poziţie în legătură cu o anumită problemă şi să-şi poată susţine această poziţie. Ea încurajează, de asemenea, ascultarea celorlalţi cu atenţie şi oferă copiilor posibilitatea de a-şi schimba părerea dacă argumentele celorlalţi îi conving.

<u>Învăţarea prin cooperare - exemple de bune practici .</u>

Metoda pălăriilor gânditoare se poate folosi în cadrul unor lecţii de comunicare în limba română. Eu am folosit-o la **lecţia „Crăiasa Zăpezii" de H. Cr. Andersen (clasa a II-a)**.

Pălăria albă: informează (Despre ce este vorba în text – povestirea lecţiei)
Pălăria roşie: spune ce simte (Ce ţi-a plăcut mai mult în text, de ce?)
Pălăria neagră: pesimistă (De ce s-a speriat băieţelul? De ce crăiasa nu este lăsată să intre în casă?)
Pălăria galbenă: optimismul (Cum descrie bunica iarna? Care sunt frumuseţile pe care ni le poate oferi crăiasa?)
Pălăria verde: creativă (Imaginează-ţi un dialog cu Crăiasa Zăpezii! Imaginează – ţi o călătorie în palatul Crăiesei Zăpezii!)
Pălăria albastră: clarifică (Adresează câteva întrebări colegilor, prin care să clarifici conţinutul textului!)

Purtătorii celor şase pălării trebuie să intre perfect în pielea personajelor, să gândească din perspectiva pălăriei pe care o poartă. Pălăria poate fi purtată individual, dar şi de către o echipă/ grupă de copii. Mai întâi se oferă cazul propus spre a fi discutat şi pălăriile gânditoare elevilor. Cei care poartă pălăria albă trebuie să înceapă cu „faptele sunt următoarele……". Enunţurile celor care poartă pălăria roşie se axează pe sentimente: „sentimentul meu este……" sau „(nu) îmi place că……". Pălăria neagră poate începe cu „nu e bine pentru că…." sau „ne expunem la un mare risc……..", pe

când cea galbenă insistă pe „beneficiile sunt următoarele……”. Cei care poartă pălăria verde se gândesc şi la alte alternative: „ce-ar fi dacă……”, iar cei cu pălăria albastră încearcă să rezume: „care e următorul pas……..” sau „haideţi să rezumăm……”.

Avantajele metodei pălăriilor gânditoare:
– Stimulează creativitatea elevilor, gândirea colectivă și individuală.
– Dezvoltarea capacității sociale a participanților de intercomunicare și toleranța reciprocă, de respect pentru opinia celuilalt.
– Încurajează și exersează capacitatea de comunicare a gânditorilor
– Dezvoltarea competențelor inteligenței logice, lingvistice și interpersonale
– Poate fi folosită la diferite discipline
– Determină și activează comunicarea și capacitatea de a lua decizii
– Încurajează gândirea constructivă, complexă și complete

Dezavantajele metodei:
– Există posibilitatea ca metoda să nu fie luată în serios și să fie percepută ca o simplă activitate recreativă.
– Apare riscul identificării totale a elevilor cu una dintre pălării și refuzul ulterior de a mai purta și altă pălărie
– Pot apărea conflicte între elevi.

Metoda cubului - presupune explorarea unui subiect sau a unei situații din mai multe perspective, permițând abordarea complexă și integratoare a unei teme dar și fixarea cunoştinţelor dobândite în orele anterioare.

Proiectând acestă lecţie atipică, pentru elevii mei, mi-am dorit sa le ofer o alternativă la lecţiile cărora ei le spun „plictisitoare” şi să-i implic activ în demersul meu didactic printr-o metodă interactivă în care învăţarea prin descoperire îi va conduce la dobândirea şi fixarea cunoştinţelor într-o manieră plăcută.

Clasa a fost împărţită în şase grupe a câte cinci elevi şi fiecare echipă a primit un cartonaş colorat diferit cu sarcini exacte. Liderii de grup au fost cei care au expus soluţionarea sarcinilor iar concluziile au fost scrise pe tablă ,cu culori diferite şi apoi în caietele elevilor.

Eu am folosit-o la **lecția „Crăiasa Zăpezii” de H. Cr. Andersen (clasa a II-a)**.

1. **Descrie** Crăiasa Zăpezii

_____

2. **Compară**.Cu cine sunt comparați fulgii?

_____

3. **Analizează**. Care sunt semnele de punctuație întâlnite în text.

_____

4. **Asociază.** Găsiţi cuvintele cu înţeles asemănător pentru:
strălucitor-……
regină-……
zice-……

şi cu înţeles opus pentru
îngheţat-…….
răspunde-……
creşte-…

5. **Aplică**. Completați enunțurile folosind cuvinte din text:
   Flori …… se țes pe geamuri.
   Au început să roiască albinele……
   Fulgul s-a prefăcut într-o femeie cu …….. țesută
   din…… de zăpadă

6.**Argumentează**. De ce s-a speriat băiatul ?

BIBLIOGRAFIE

BERNAT, S.E. (2003) – Tehnica învăţării eficiente, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
CĂTĂLINA ULRICH (2014) – Învățarea prin proiecte, Polirom Cluj-Napoca
TEMPLE, C. (2001) – Gândirea critică în abordare transcurriculară, Open Society Institute – New York, Proiectul RWCT.
HORAȚIU CATALANO, ION ALBULESCU (2007) Alternativa educațională step-by-step,abordări teoretice și pragmatice DPH , București